

همگرایی مسلمانان و روش‌های تعامل بین آنان در اربعین

سید جواد حسینی

ضرورت وحدت

یکی از بزرگ‌ترین شگردهای دشمنان قسم خورده اسلام در اجرای جنگ روانی و در نهایت، به دست گرفتن کشورها و غارت منابع آنان، ایجاد تفرقه در میان آحاد یک ملت یا تفرقه میان یک ملت و ملت دیگر، و یا پیروان ادیان است.

استعمار هر گاه بخوهد در مردمی یا کشوری نفوذ کرده و بر آنان تسلط یابد، بذر نفاق و چند دستگی را بین آنها نهادینه می‌کند و ضرب‌المثل مشهور انگلیسی نیز بیان‌گر همین مطلب است: «تفرقه بینداز و حکومت کن»^۱

امروزه دشمنان اسلام از طرفی با ایجاد اختلاف و آشوب مانند: اختلاف‌های قومی، جناحی و تطمیعی برخی از گروه‌های سیاسی و همچنین با تبلیغات گسترده رسانه‌ها و ماهواره‌ها و فضای مجازی، و جنگ اقتصادی، و فرستادن جاسوس و آشوب‌گر و گاهی افراد مسلح از جمله منافقین به داخل کشور و سعی در برپایی آشوب‌های خیابانی، به دنبال از بین بردن اتحاد و در نهایت براندازی نظام و انقلاب اسلامی هستند. و از طرف

---

۱. ر.ک: جنگ روانی، حسین متفکر، فصل پنجم.

دیگر استکبار جهانی مخصوصاً آمریکا و صهیونیست‌ها چشم به جهان اسلام دوخته‌اند و با فتنه‌آفرینی در کشورهای اسلامی (همانند عراق، یمن، افغانستان، پاکستان و...) با ایجاد درگیری‌های ساختگی و تفرقه‌های جعلی و با بزرگ‌نمایی اختلاف‌های جزئی موجود بین مذاهب اسلامی و با دخالت‌های سیاسی (مثل دخالت در انتخابات)، اقتصادی (تحریم و امثال آن) و فرهنگی، به دنبال نابودی مسلمانان و جهان اسلام هستند.

سیره سلف صالح

علمای دلسوز جهان اسلام اعمّ از سنی و شیعه بر وحدت بین مذاهب تأکید فراوان نموده‌اند: سراسر عمر مصلحانی چون: سید جمال‌الدین اسدآبادی و دوستانش شیخ محمد عبده و...، مرحوم آیت‌الله بروجردی، امام خمینی قدس سره، تلاش برای وحدت جهان اسلام بوده است.

امام خمینی رحمته‌الله می‌فرماید: «این عنایات اسلام است که همه برادران اهل سنت و شیعه با هم هستند و اختلافی هم با یکدیگر ندارند... و من امیدوارم که این رویه مستدام باشد.»
استاد شهید مطهری نیز می‌نویسد: «بدون شک نیاز مسلمین به اتحاد و اتفاق از مبرم‌ترین نیازهاست و درد اساسی جهان اسلام، همین کینه‌های کهنه میان مردم مسلمان است و دشمن هم همواره از همین‌ها استفاده می‌کند.»^۱

تاکید قرآن و سنت بر وحدت

در قرآن کریم و روایات معصومین علیهم‌السلام همواره بر وحدت تأکید شده است. به عنوان نمونه چند آیه و روایت نقل می‌شود:

---

۱. در جست‌وجوی راه امام از کلام امام، دفتر ۱۵، ص ۱۲۹.

۲. امامت و رهبری، مرتضی مطهری، ص ۱۱.

الف) آیات

۱. ﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾؛ «همگی به ریسمان الهی چنگ بزنید و متفرق نشوید.»

۲. ﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ... أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ﴾؛ «آئینی را که خداوند برای شما [مسلمانان] مقرر فرموده همان است که به نوح سفارش کرد و همان که به تو [ای پیامبر] وحی کردیم... که دین خدا را [همه با هم] برپا دارید و در آن اختلاف و پراکندگی نداشته باشید.»

۳. وقتی حضرت موسی عليه السلام از کوه طور برگشت، به شدت از انحراف بنی اسرائیل اظهار ناراحتی نمود. هارون برای این که او را بر سر مهر آورد و از التهابش بکاهد، عذر موجه خویش را چنین مطرح کرد: ﴿قَالَ يَا بَنَ أُمَّ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَ لَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي﴾؛ «ای فرزند مادرم! ریش و سر مرا مگیر! من ترسیدم بگویی: تو میان بنی اسرائیل تفرقه افکندی و سخن [و سفارش] مرا به کار نبستی.»

۴. ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَ اِخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾؛ «مانند آنان که بعد از آمدن نشانه‌های روشن متفرق شده، اختلاف کردند نباشید. برای آن‌ها عذاب بزرگی است.»

۱. آل عمران / ۱۰۳.

۲. شورا / ۱۳.

۳. طه / ۹۴.

۴. آل عمران / ۱۰۵.

ب) روایات

احادیث در این زمینه فراوان است؛ بنابراین فقط به نمونه‌هایی اشاره می‌شود:

۱. حضرت صادق علیه السلام فرمودند: «تَوَاصَلُوا وَ تَبَارَّوْا وَ تَرَاحَمُوا وَ كُونُوا إِخْوَةً بَرَّةً كَمَا أَمَرَكُمُ اللَّهُ؛ با یکدیگر پیوند داشته باشید و به هم نیکی کنید و با یکدیگر مهربان باشید و همچنان که خداوند به شما دستور داده است، برادرانی نیکوکار باشید.»
۲. علی علیه السلام فرمودند: «ثُمَّ إِنِّي أَوْصِيكَ يَا حَسَنُ وَ جَمِيعَ وَدِدِي وَ أَهْلِي وَ مَنْ بَلَغَهُ كِتَابِي بِتَقْوَى اللَّهِ رَبِّكُمْ وَ لَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ وَ اعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعاً وَ لَا تَفَرَّقُوا؛ اوصیت می‌کنم تو را ای حسن و تمام فرزندان و خویشانم و هر که پیام من به او می‌رسد، به تقوای خدا که پروردگار شماست و این که نمیرید، مگر در حالی که مسلمان باشید. و همگی به ریسمان الهی چنگ زبید و متفرق نشوید.»
۳. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: «ثَلَاثٌ لَا يَغْلُ عَلَيْهِنَّ قَلْبُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ: إِخْلَاصُ الْعَمَلِ لِلَّهِ، وَ النَّصِيحَةُ لِأُمَّةِ الْمُسْلِمِينَ، وَ اللَّزُومُ لِجَمَاعَتِهِمْ؛ سه چیز است که هرگز دل مسلمان در مورد آنها خیانت نمی‌کند: خالص کردن عمل برای خدا و خیرخواهی برای پیشوایان مسلمان و همراهی و ملازمت با جماعت مسلمین.»

نکات قابل توجه برای مبلغین اربعین

۱. تجمع و راهپیمایی چند ده میلیونی اربعین با شرکت هرکسی باشد، در مجموع به نفع جهان اسلام و علی‌الخصوص مکتب تشیع است و سالم برگزار شدن آن می‌تواند در نشان دادن قدرت پیشوایان اسلامی و جذب مردم به سمت اهل بیت علیهم السلام مخصوصاً

۱. کافی، کلینی، ج ۲، ص ۱۷۵.

۲. همان، ج ۷، ص ۵۱.

۳. همان، ج ۱، ص ۴۰۳.

شخص امام حسین علیه السلام که همچون آهن ربا همه را جذب می‌کند، بسیار موثر باشد. زیبا گفته است شهریار:

بی‌قراران سر کوی و صالح بی‌شمار

دل مگر گاه است و گویی کهربا دارد حسین علیه السلام

کربلایش کعبه و آب فراتش زمزم است

قتلگاه برتر از کوی منا دارد حسین علیه السلام

۲. در این تجمع عظیم، ممکن است علاوه بر شیعیان، اهل سنت، یهودیان، مسیحیان، حتی آدم‌های لائیک یا هندو و... حضور داشته باشند. شیعیان هم فرقه‌های مختلفی دارند؛ دوازده امامی، شش امامی که از هندوستان می‌آیند و با لباس‌های سفیدی متحدالشکل هستند و شرکت فعال دارند، صوفی‌ها با همه تنوعی که دارند و از کشورهای مختلف می‌آیند. همه این گروه‌ها با زبان‌ها و گویش‌ها و گرایش‌های مختلف حضور دارند، از طرفی، برخی از طرفداران مدعیان دروغین مانند احمد اسماعیل مدعی یمانی با موکب‌های متعدد و طرفداران بعضی از بیوت خاص نیز بسیار فعال هستند، لازم است با همه این افراد برخورد احترام‌آمیز صورت گیرد و از درگیری‌های فیزیکی و جدال‌های نابجا و بی‌ثمر پرهیز شود. هرچند بحث منطقی در مواردی که موقعیت مناسب باشد اشکال ندارد.

خود عراقی‌ها نیز به دسته‌های مختلفی تقسیم می‌شوند؛ بعضی عشایری هستند که اکثراً در مسیر راه موکب دارند و طرفدار افراد خاصی نیستند، آن‌ها بیش‌تر از سر ارادت به امام حسین علیه السلام به زائران خدمت می‌کنند و البته عشیره و قبیله و مطرح شدن آن برایشان مهم است، از همین رو در هر موکبی، اسم و رسم عشیره و افراد مهم آن نوشته شده است. بعضی طرفدار آیت‌الله العظمی سیستانی مدظله العالی هستند که بی‌نام و نشان‌اند و بعضی مقتدا صدر، نوری مالکی، حیدر العبادی، حکیم و حزب الدعوه، الحشد للشعبی، بدری‌ها و... .

در برخورد با این گونه افراد از بحث‌های جناحی به شدت پرهیز شود و فضای وحدت شیعی بر محور امام حسین علیه السلام در این گونه افراد، و فضای ادیان تقویت گردد.

۳. مواظبت نسبت به توطئه دشمنان و شایعات منتشر شده از سوی آنان بسیار اهمیت دارد.

در طول تاریخ بشر، هیچ‌گاه دنیا تجمع ۲۵ میلیونی از انسان‌ها را مانند پیاده‌روی اربعین شیعیان ندیده است. از این رو دشمنان قسم خورده اسلام، علی‌الخصوص دولت آمریکا حساس شده‌اند. در سال گذشته حدود ۵۰۰ نفر از یک دانشگاه آمریکایی به درخواست سازمان سیا در راهپیمایی اربعین حضور پیدا می‌کنند و سؤالاتی را از مردم می‌پرسند. جمع‌بندی آن‌ها این بوده است که این جمعیت تهدیدی برای نابودی آمریکا است، آن‌ها به دنبال زمین‌گیر کردن و بی‌ثمر نمودن این تجمع بی‌نظیر هستند. و موثرترین کار برای رسیدن به این هدف، تفرقه بین مسلمانان، خصوصا مسلمانان دو کشور ایران و عراق است. آنان برای ایجاد تفرقه از ابزار شایعه بهره می‌گیرند. روزی در داخل کشور دروغ بزرگی به نام صیغه شدن زنان ایرانی برای مردان عراقی ساختند تا آن‌جا که تیتربعضی از رسانه‌ها شد. روزی دیگر دروغ انتقال آب ایران به عراق را بر سر زبان‌ها انداختند. یک روز دروغ خرجی دادن عراقی‌ها با پول ملت ایران، روز دیگر کشتار مسافران ایران توسط راننده‌های عراقی را مطرح کردند، همین‌طور شایعات آتش‌زدن هور توسط عراقی‌ها و... .

مبلغان محترم باید به شدت مواظب شایعات باشند و از انتشار آن‌ها در حد توان جلوگیری کنند و توصیه می‌شود مبلغان گرامی نکات زیر را مورد توجه قرار دهند.

راهکارهایی برای حفظ وحدت، تعامل و همگرایی زائران

۱. تاکید بر وحدت مسلمانان جهان، خصوصا ملت عراق و ایران، با استفاده از آیات و روایات.

۲. بیان قدرت جهان اسلام در صورت وحدت مسلمین. به زائران بگویند که در صورت وحدت می‌توانیم از قدرت‌های موجود زیر استفاده مناسب ببریم. یک) جمعیت کثیری که بیش از یک و نیم میلیارد نفر از جمعیت جهان را تشکیل می‌دهد.

دو) معادن بزرگ و همچنین غنی‌ترین منابع انرژی جهان، مانند: نفت، گاز، مس، اورانیوم و طلا که در اختیار مسلمانان قرار دارد.

سه) در اختیار داشتن صد بندر استراتژیک بر سواحل دریاها و اقیانوس‌های مختلف جهان.

چهار) بزرگ‌ترین مراکز عبادی جهان همچون مکه، مدینه، بیت المقدس، مسجد کوفه، مسجد سهله و مشاهد مشرفه (بیش از سیصد پیامبر در منطقه محل سکونت مسلمین حضور داشته و پیامبران اولوالعزم همه در این منطقه بوده‌اند). پنج) بهره‌مندی از سوق الجیشی‌ترین و راهبردی‌ترین نقطه جهان (خاورمیانه که چند قاره را به هم متصل می‌کند).

شش) افراد متخصص و متعهد فراوان در رشته‌های مختلف که متأسفانه جمع فراوانی از آنها جذب کشورهای غربی شده‌اند.

۳. توصیه به پرهیز از درگیری‌های فیزیکی. سه گروه مخصوصا به دنبال این هستند که در بین زائران اربعین حسینی درگیری ایجاد کنند: یکی طرفداران احمد اسماعیل بصری که مدعی یمانی است، دیگری بیت شیرازی‌ها، که در سال‌های گذشته مواردی از ایجاد تنش توسط آنان مشاهده شده است و سومی منافقین.

مبلغان محترم، زائران را به شدت از برخورد فیزیکی که خواسته دشمن است پرهیز دهند و خود نیز از بحث‌های زمینه‌ساز، دوری کنند.

۴. سفارش به پرهیز از جدال‌های ناروا. توصیه می‌شود مبلغان محترم از بحث‌های جدلی که هیچ ثمره و فایده‌ای ندارد، هم خود پرهیز کنند و هم دیگران را پرهیز دهند. تا آن‌جا که امکان دارد باید روحیه گذشت و فداکاری را در مردم ایجاد کرد. به این نمونه توجه کنید:

یکی از مردم سامرا [از اهل سنت] که به میرزای شیرازی کینه می‌ورزید، پسر بزرگ میرزا یعنی میرزا محمد شیرازی را کتک زد. میرزا محمد به علت این ضربت درگذشت. میرزای شیرازی در این واقعه کم‌ترین واکنشی نشان نداد. دشمنان آن روز اسلام، واقعه را مورد توجه قرار دادند و خواستند برای ایجاد فتنه در دنیای اسلام از آن بهره‌برداری کنند. بدین منظور، عده‌ای به سامرا آمدند و به خدمت میرزا رسیدند و از وی خواستند در موضوع از دست رفتن فرزندش و کار ناشایستی که انجام شده است، اقدام کند و دستوراتی را صادر نماید. میرزای بزرگ به شدت آنان را از خود راند و فرمود: «می‌خواهم خوب بفهمید که شما حق ندارید در هیچ یک از امور مربوط به ما مسلمانان و سرزمین‌های ما مداخله کنید. این یک قضیه ساده است که میان دو برادر اتفاق افتاده است.» آنان با بینی‌های به خاک مالیده از حضور میرزا مرخص شدند. وقتی این ماجرا در آن ایام در استانبول به «باب علی» رسید، خلیفه عثمانی از این موضع‌گیری هوشمندانه مرجع شیعه شادمان شد و به والی بغداد دستور داد که خود به حضور میرزا برسد و از وی تشکر کند و از وقوع حادثه ابراز تاسف نماید.^۱

۵. بحث منطقی در فضای مناسب. در برخورد با گروه‌های مختلف اگر زمینه

---

۱. گزیده سیمای فرزندگان، رضا مختاری، ص ۲۴۶.

فراهم بود، می‌توان بعضی نکات منطقی را به صورت دوستانه بیان کرد. به عنوان مثال به مواردی اشاره می‌گردد:

- به طرفداران احمد اسماعیل بصری می‌توان گفت: در حدیث وصیت که اساس ادعای شماس است، آمده است: «فَإِذَا حَضَرَتْهُ الْوَفَاءُ سَلَّمَهَا إِلَى ابْنِهِ؛ وَتَمَّتْ وَفَاتِ حَضْرَتِ مَهْدِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ رَسِيدًا، اِمَامَتِ رَا بَه فِرْزَنْدَش مِی سِپَارِد.» هنوز که حضرت مهدی علیه السلام ظهور نکرده است، چه رسد به وفات ایشان. پس احمد قبل از زمانش آمده است. اگر حضرت مهدی علیه السلام ۲۰۰ سال یا ۳۰۰ سال دیگر ظهور نکند، تکلیف این آقا چه می‌شود؟ از این گذشته چرا ایشان از ظهور نزد مردم ترس دارد؟ اگر وصی مهدی موعود است، آیا نباید ظاهر و قابل دسترسی باشد؟

- در برخورد با صوفی‌ها که به شریعت و نماز بی‌توجهند، می‌توان گفت: علی علیه السلام به عنوان قطب الاقطاب در حال نماز زخمی شد و در حال نماز به شهادت رسید. چرا شما به نماز کم توجه یا بی‌توجه هستید؟

- در برخورد با شیرازی‌ها روی این نکته سفارش شود که اهل بیت علیهم السلام تاکید فرمودند که محاسن کلام ما را برای مردم بیان کنید. آیا لعن بر همسران پیامبر صلی الله علیه و آله و نمایش قمه‌زنی در شبکه‌های مختلف، در شرایط فعلی بیان محاسن کلام آنان است؟ همچنین گفته شود: شما که افتخار دارید میرزای بزرگ شیرازی در جریان تحریم تنباکو پیشگام مبارزه با انگلیس بوده است، در چه حدی به دنبال حفظ این افتخار هستید؟

- با اهل سنت، بیش‌تر روایات محبت اهل بیت علیهم السلام، حدیث ثقلین، حدیث یوم الدار و غدیر به صورت صحیح بیان شود.

- در برخورد با شش امامی‌های هندوستان، این نکته تذکر داده شود که روایات فراوان از طریق سنی و شیعه نقل شده است که خلفای پیامبر صلی الله علیه و آله ۱۲ نفرند نه شش نفر.